

**56. ročník Fyzikálnej olympiády
v školskom roku 2014/2015**

Úlohy krajského kola kategórie D
text úloh v maďarskom jazyku

1. Az óra mutatói

Az analóg óra nagymutatója $T_1 = 3\,600$ másodperc alatt fordul meg egyszer a tengelye körül, a kis mutatója pedig $T_2 = 12 T_1$ idő alatt. Egy adott pillanatban a két mutató pontosan fedésbe kerül egymással (ugyanabba az irányba mutatnak).

- a) Határozzák meg a pontos átfedések N számát egy nap (24 óra) alatt! A válaszukat indokolják meg!
- b) Határozzák meg a 2 óra és 3 óra közti t_{23} időpontot, amikor a két mutató pontos fedésbe kerül! Az időpontot egy másodperc pontossággal határozzák meg!
- c) Mekkora α szögű ívet ír le a kismutató két egymást követő átfedés alatt? Az eredményt fokokban fejezzék ki!

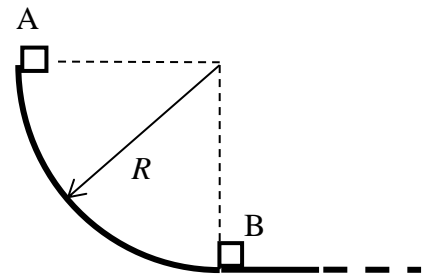
2. Zuhanó kő

Egy többemeletes társasházban készült videó felvétel véletlenül rögzített egy, az ablak előtt lezuhanó követ is. A felvétel képkockáit elemezve kiderült, hogy a kő három egymást követő képkockán látható. A kő helyzeteinek teljes magasságkülönbsége az ablak magasságának 0,85-szorosa – az ablak magassága $h = 1,20$ m. A kamera másodpercenként $N = 25$ felvételt készít ($N = 25 \text{ s}^{-1}$). Tételezzék fel, hogy a kő szabadon esett, és nyugalmi helyzetéből egy magasabban levő emeletről engedték el! Az emeletek közti magasságkülönbség $H = 2,8$ m.

- a) A feladat megoldásához készítsenek szituációs rajzot, feltüntetve rajta a kő pályájának lényeges pontjait, valamint a megadott értékeket!
- b) Határozzák meg a kő v_p átlagsebességét a pályája első és a harmadik képkockán rögzített helyzete között!
- c) Határozzák meg hány emelettel feljebb engedték el a követ!
Tételezzék fel, hogy a kő szabadesése közben a rá ható légellenállás elhanyagolhatóan kicsi a súlyához viszonyítva! Szabadeséskor a gyorsulás $g = 9,8 \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$.

3. Az ütközés

A negyed körív alakú csatorna, ahol a körív sugara $R = 20$ cm, az alján vízszintes síkba megy át (lásd a D2-1 ábrát). A csatorna felső végén helyezkedik el az m_1 tömegű A test, a vízszintes sík kezdetén pedig az m_2 tömegű B test. Az A testet elengedve csúszni kezd lefelé a csatorna felületén, majd a csatorna végére érve ütközik a B testtel. A testek és a vízszintes sík felülete közti súrlódási együttható $f = 0,15$.

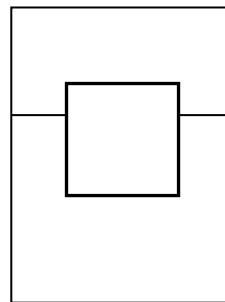
D2-1 ábra

- Határozzák meg az A test v_0 sebességét közvetlenül az ütközés előtt!
- Nevezzék meg azokat a törvényeket, amelyek érvényesülnek a testek ütközésekor, majd határozzák meg a testek v_1 és v_2 sebességét közvetlenül az ütközés után! Elemezzenek három esetet: $m_1 = m_2$, $m_1 > m_2$, $m_1 < m_2$!
- Határozzák meg testek tömegének $p_1 = m_1/m_2 = 2,0$ arányára a d távolságot, amely a két test között lesz, miután megállnak a vízszintes síkon!
- Mekkora $p_2 = m_1/m_2$ tömegarányánál lesz a testek által megtett távolság a vízszintes síkon azonos – más szóval: lesz köztük a távolság $d \approx 0$, miután megállnak?

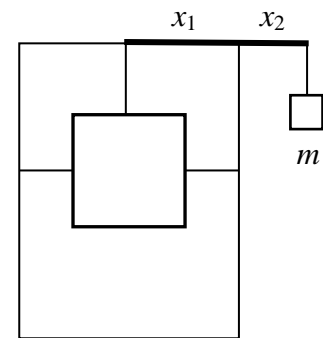
A testek ütközéséről tételezzék fel, hogy központi és tökéletesen rugalmas! A test súrlódása a csatorna felszínén elhanyagolhatóan kicsi. A feladatot oldják meg általánosan, majd az a), c) és d) részt a megadott értékekre! A testek méreteit ne vegyék figyelembe, $g = 9,8 \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$.

4. Kocka a vízben

- Egy nagyobb edényben egy kocka úszik a víz felszínén úgy, hogy térfogatának $p_1 = 3/4$ része elmerül a vízben (lásd a D2-2 baloldali ábráját). Határozzák meg a kocka ρ sűrűségét!

- A kockát egy zsinag segítségével rögzítjük egy vékony pálcá végéhez (lásd a D2-2 jobboldali ábráját). A pálcát az edény szélével támasztjuk alá x_1 és x_2 karhosszúságú emelőt kialakítva. A pálcá vízszintes kiegyensúlyozásához $m = 50 \text{ g}$ tömegű nehezéket

D2-2 ábra

használunk: a karok hosszának aránya $p_3 = x_1/x_2 = 4/5$, és a kocka térfogatának $p_2 = 1/2$ része merül el a vízben. Határozzák meg a kocka élének a hosszát!

A víz sűrűsége $\rho_0 = 1000 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$.

---

56. ročník Fyzikálnej olympiády – Úlohy krajského kola kategórie D

Autor úloh: Ivo Čáp (1), Ľubomír Konrád (2, 3, 4)

Recenzia a úprava úloh: Daniel Klivanec, Ľubomír Mucha

Preklad: Aba Teleki

Redakcia: Ivo Čáp

Slovenská komisia fyzikálnej olympiády

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2015